

11. Hukuk Dairesi 2021/4112 E. , 2022/8251 K.

•

"İçtihat Metni"**MAHKEMESİ : BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ 13. HUKUK DAİRESİ**

Taraflar arasında görülen davada İstanbul Anadolu 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'nce verilen 24.10.2018 tarih ve 2017/279 E- 2018/1081 K. sayılı kararın davacı vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine, istinaf isteminin esastan reddine dair İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 13. Hukuk Dairesi'nce verilen 18.03.2021 tarih ve 2019/967 E- 2021/331 K. sayılı kararın Yargıtay'ca incelenmesi davacı vekili tarafından istenmiş ve temyiz dilekçesinin süresi içinde verildiği anlaşılmış olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi ... tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içerisindeki dilekçeler, duruşma tutanakları ve tüm belgeler okunup, incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Davacı vekili, taraflar arasındaki ticari ilişki nedeniyle avans olarak davalı şirket lehine dava konusu senetlerin verildiğini, ancak taraflar arasında herhangi bir alış verişin gerçekleşmediğini, bu nedenle senetlerin konusuz kaldığını, buna rağmen davalının takibe koyduğu ve müvekkilinin cebri icra tehdidi altında 10.02.2015 tanzim tarihli 30.06.2015 vadeli 50.000.- TL tutarlı senedi ödemek zorunda kaldığını, bu tutarın istirdatı gerektiğini, ayrıca 10.02.2015 tanzim tarihli 30.09.2016 vadeli 50.000.- TL, 10.02.2015 tanzim tarihli ve 30.12.2015 vadeli 50.000.-TL bedelli olmak üzere iki senet dayanak gösterilerek icra takibine geçildiğini belirterek, ödenen 50.000.-TL'nin istirdatına ve davalıya verilip de henüz vadesi gelmemiş olan senetlerden dolayı davalı şirkete borçlu olmadığının tespitine karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Davalı vekili, YSF şirketinin borçlarını devralan davacı ile taraflar arasındaki protokole göre davalının cari hesap borcuna karşılık olarak davacı şirketin dava dışı kurumdan olan 228.889.16 TL alacağının müvekkili şirkete temlik edilmesinin hüküm altına alındığını, bunun üzerine bu hak ve alacaklarını temlik ettiğini, aynı protokole göre diğer şirketinin yani davacı şirketin borcuna karşılık 6 adet senedi de verdiğini, borcun ödenmemesi üzerine takip başlatıldığını ve halen borcun ödenmediğini, YSF şirketinin borçlarını devralan davacının müvekkili şirkete Dolar hesabından 73.733.74 USD, Euro hesabından 28.657.73 Euro ve Türk Lirası hesabından da 185.000.- TL borcunun olduğunu, YSF'den devralınan bu borcun davacı şirket tarafından halen ödenmediğini, savunarak, davanın reddini karar verilmesini talep etmiştir.

Mahkemece yapılan yargılama, toplanan deliller ve tüm dosya kapsamına göre, davacının dava konusu senetleri taraflar arasındaki ticari ilişki nedeniyle avans olarak verildiğini ispat yükü davacıda olduğu, dava konusu senetlerin avans olarak verildiğinin yazılı belge ile ispatlanamadığı, davalıya ait incelenen ticari defter kayıtlarına göre taraflar arasında ticari ilişkinin olduğu, dava tarihi itibarıyla davalının 472.996,55 TL alacağının bulunduğu, davacının delilleri arasında açıkça yemin deliline de dayanmadığı görülmekle ispatlanamayan davanın reddine karar verilmiş, karara karşı davacı vekili tarafından istinaf kanun yoluna başvurulmuştur.

İstinaf mahkemesince, ilk derece mahkemesi kararının usul ve yasaya uygun olduğu, istinaf nedenlerinin yerinde olmadığı gerekçesiyle davacı vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiş, kararı davacı vekili temyiz etmiştir.

Dava, avans olarak verildiği iddia edilen bonolardan kaynaklanan menfi tespit ve istirdat istemine ilişkindir. Davacı tarafça, dava konusu toplam 375.000,00 TL bedelli 6 adet bononun taraflar arasındaki ticari ilişki nedeniyle davalıya avans olarak verildiği iddia edilmiş, davalı tarafça ,dava dışı "YSF Sağlık Tic.Ltd.Şti" ile davacı şirket arasında bir protokol imzalandığını, protokol gereğince dava dışı şirketin cari hesap borcuna karşılık dava konusu 4 adet toplam 325.000.-TL bedelli bononun alındığını ancak 30.09.2016 vade tarihli 75.000,00 TL bedelli ve 30.12.2016 vade tarihli 75.000,00 TL bedelli bonolar ise bilgisi dışında olduğu ve davacıya teslim edilmediği savunulmuş, bilahare yargılama sırasında davalı vekili 27.06.2018 tarihli ıslah dilekçesi ile dava konusu senetlerin davacı şirketten olan alacağına karşılık alındığı şeklinde ıslah ettiklerini beyan etmiştir.

İstinaf mahkemesince, ıslah edilen savunmaya göre, davalı tarafça bonoların ihdas nedenin değiştirilmediği, davacı tarafça senetlerin avans olarak verildiği iddiasının yazılı delillerle ispatlanmadığı gibi yemin deliline de dayanılmadığı, bu hali ile, ispat yükü üzerinde olan davacı tarafça dava ispatlanamadığı gerekçesiyle ilk derece mahkemesinin davanın reddine yönelik kararında usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmadığından, davacı vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir. Kararı davacı vekili temyiz etmiştir.

"Bilindiği üzere borçlu, kambiyo senedi nedeniyle alacaklıya karşı, genel olarak, ya kambiyo taahhüdünün

hükümsüz olduğunu ya da temel borç ilişkisinden dolayı herhangi bir nedenle sorumlu tutulamayacağını ileri sürerek menfi tespit talebinde bulunabilir. Başka bir deyişle borçlunun kambiyo senedi borcundan dolayı sorumlu olmaması, doğrudan doğruya kambiyo senetleri hukukundan doğan nedenlerden kaynaklanabileceği gibi, temel borç ilişkisine yönelik nedenlere de dayanabilir. Borçlunun, temel borç ilişkisinden dolayı herhangi bir nedenle sorumlu tutulamayacağını ileri sürerek açtığı menfi tespit davası, öğreti ve uygulamada bedelsizliğe dayalı menfi tespit davası olarak adlandırılmaktadır. Bedelsizlik ise, bir kambiyo senedinin ihdasına neden olan temel alacağın herhangi bir nedenle mevcut olmamasıdır (İnan, Nurkut: Türk Hukukunda Hatır Senetleri ve Özellikle Hatır Bonoları, Ankara, 1969, s.16). Başka bir deyişle bir kambiyo taahhüdünün temel alacağı geçersizse ya da sona ermişse, o kambiyo taahhüdü bedelsiz demektir. Bu anlamda senedin bedelsiz sayılmasında esas alınan husus, temel borç ilişkisinin kendisi değil, bu temel borç ilişkisinden doğan temel alacaktır. Bu itibarla bedelsizliğe dayalı menfi tespit davası ile maddi hukuk bakımından borcun mevcut olup olmadığının tespiti amaçlanmakta; borçlu olmadığını iddia eden borçluya, genel hükümlere göre bu durumu tespit imkanı verilmektedir. (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 08.02.2022 tarih ve 2021/19-659 Esas ve 2022/82 Karar sayılı ilamı)

Menfi tespit davasında ispat yükü kural olarak davalıya (alacaklıya) düşer. Alacak kambiyo senedine dayanıyorsa kambiyo senetleri sebepten mücerret olduğundan ispat yükü davacı borçludur. Ancak davalı (alacaklı) maddi vakıayı açıklarken ispat yükünü üstlenebilir.

Somut olayda davaya konu bonolarda davacı keşideci davalı ise lehtar konumundadır ve keşideci imzası inkar edilmemiştir. Davacı tarafça dosyaya ibraz edilen örneklerine göre, bonolarda düzenleme nedeni gösterilmemiştir. Davacı, söz konusu bonoların taraflar arasındaki ticari ilişki nedeniyle davalıya avans olarak verildiği ve bu ilişkinin gerçekleşmemesi nedeniyle bedelsizlik iddiasında bulunarak, kambiyo senedinin ihdasına neden olan temel alacağın mevcut olmadığı ileri sürdüğünden, davacı borçlu bu iddiasını HMK'nun 200 ve 201'inci maddelerine göre yazılı delillerle ispatla mükelleftir. Ancak davalı, bonodan doğan hukuki ilişki, niteliği itibarıyla soyut bir borç kabulüken, lehine olan karineyi kullanmayıp, dava konusu bonolarda borçlu davacı olmasına rağmen senet metninden anlaşılanın aksine kambiyo senedinin ihdasına neden olan temel alacağın dava dışı şirketin borcunun davacı tarafından üstlenilmesi nedeniyle verildiğini savunarak, usul hukuku anlamında bononun düzenleme sebebi ile ilgili ileri sürülen vakıayı açıklamış ve bu vakıaya ilişkin delillerini de sunmuştur. Buna göre tarafların bononun düzenleme sebepleri bakımından ileri sürdükleri vakıalar çekişmeli hale gelmiş, davacı temel ilişkide borcun varlığını inkar ederken, davalı temel ilişkide borcun varlığını kabul ettiğinden artık ispat yükü yer değiştirerek davalı alacaklıya düşmüştür. Bu durumda davalı davacının dava dışı şirketin borcunu üstlendiğini ispat ile yükümlüdür. Mahkemece ispat yükümlülüğünün davacıda olduğu gerekçesiyle yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle, davacının temyiz isteminin kabulü ile İlk Derece Mahkemesince verilen karara yönelik istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi kararının BOZULARAK KALDIRILMASINA, HMK'nın 373/1. maddesi uyarınca dava dosyasının İlk Derece Mahkemesi'ne, kararın bir örneğinin Bölge Adliye Mahkemesi'ne gönderilmesine, ödediği peşin temyiz harcının isteği halinde temyiz eden davacıya iadesine, 23.11.2022 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.